

Gliwice, 1 grudnia 2025

Uniwersytet Łódzki
Wydział Prawa i Administracji
Katedra Prawa Cywilnego

Recenzja pracy doktorskiej mgra Michała Drozdowicza
pod tytułem : „Zasada realnego wykonania zamówienia publicznego”,
przygotowanej pod kierunkiem naukowym Pana dr hab. prof. UEK Ryszarda Szostaka

sporządzona przez prof. dr hab. Rafała Adamusa
(afiliacja) Uniwersytet Opolski
Instytut Nauk Prawnych
Katedra Prawa Gospodarczego, Handlowego i Finansowego
ORCID: 0000-0003-4968-459X

1. Podstawa dla sporządzenia recenzji

Rozstrzygnięcie Komisji do spraw Stopni Naukowych w Dyscyplinie Nauki Prawne z 24 października 2025r. w sprawie powołania mojej osoby na funkcję recenzenta.

2. Data sporządzenia recenzji

1 grudnia 2025 r,

3. Ustawowe kryteria oceny

Zgodnie z art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, 1871, 1897, z 2025 r. poz. 619, 620, 621, 622, 116 (dalej „PSWN”) recenzent winien zbadać czy :

- rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach naukowych

- oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.
- Zgodnie z art. 187 ust. 2 PSWN przedmiotem rozprawy doktorskiej jest m.in. oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

W powyższym kierunku została przygotowana niniejsza recenzja.

4. Dobór tematu

Dobór tematu rozprawy „Zasada realnego wykonania zamówienia publicznego” niewątpliwie jest trafny. Stanowi on niewątpliwie ważny problem naukowy. Nie ma monografii naukowej poświęconej temu szczegółowemu zagadnieniu. Temat nadaje się na oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

5. Tytuł rozprawy

Tytuł „Zasada realnego wykonania zamówienia publicznego” niewątpliwie został trafnie dobrany względem analizowanego przez Autora tematu. Intuicyjnie kojarzy się z zasadą realnego wykonania zobowiązania cywilnego w ogólności. Ponieważ zamówienie publiczne opiera się o mechanizm umowy cywilnoprawnej skojarzenie to jest prawidłowe. Niemniej w płaszczyźnie wykonywania zamówienia publicznego zagadnienie to ma swój własny wymiar.

6. Warsztat naukowy

Niewątpliwie należy pochwalić Doktoranta za warsztat naukowy. Autor wokół stawianych przez siebie tez buduje logiczną i w miarę spójną argumentację. Doktorant korzysta z wielu źródeł bibliograficznych, o odpowiedniej randze naukowej jak i z pokaźnego orzecznictwa. Przypisy są rozbudowane.

7. Ocena samodzielności Autora

Autor wykazuje się oczekiwaną samodzielnością. Z łatwością kreuje własne zapatrywania naukowe, nie odnosi się bezkrytycznie do wypowiedzi innych Autorów czy poglądów wyrażanych w orzecznictwie. Opinie w tekście są formułowane w dojrzały sposób. Można postawić tezę, że wraz z wkraczaniem w obszar zamówień publicznych zwiększa się pewność Doktoranta.

8. Znajomość tematu

Autor wykazuje dużą znajomość tematu z zakresu zamówień publicznych. Bardzo sprawnie porusza się w literaturze, orzecznictwie, liniach wykładniczych i orzecznich. Świadczy o tym bogata bibliografia i orzecznictwo wykorzystywane przy przygotowaniu dysertacji.

9. Rozplanowanie pracy

Autor ujął temat rozprawy w sześciu rozdziałach. Pierwszy z nich ma charakter wstępny – odnosi się właściwie do regulacji prawa cywilnego. W rozdziale drugim Doktorant zajmuje się zakresem obowiązku wykonania zamówienia publicznego. Pozostałe cztery rozdziały to wskazanie na konkretne instytucje prawa zamówień publicznych, które Doktorant porządkuje dla dokonania analizy naukowej tematu. Umieszczenie poszczególnych instytucji prawa zamówień publicznych w poszczególnych rozdziałach może wydawać się dyskusyjne. Rozgraniczenie treści poszczególnych rozdziałów jest nieostre. Niemniej w mojej ocenie mieści się w dopuszczalnych granicach.

10. Uwagi co do juryslingwistyki

Doktorant posługuje się na ogół poprawnym, dojrzałym językiem prawniczym.

11. Metody badawcze zastosowane w pracy

Autor posługuje się głównie metodą formalno-dogmatyczną. W ograniczonym zakresie Autor korzysta z metody prawnoporównawczej. Dobór metod badawczych należy uznać za wystarczający.

Uważam za szczególnie wartościowe uwzględnienie w dyskursie wyników wykładni prawa według aktualnej praktyki urzędniczej.

12. Charakter zastrzeżeń do pracy

Zastrzeżenia recenzenta mogą mieć charakter krytyczny albo mogą nie mieć takiego charakteru. Żadne z zastrzeżeń ujętych w niniejszej recenzji nie jest krytyczne.

13. Sposób prezentacji materiału naukowego

Zastrzeżenia może budzić sposób prezentacji treści dysertacji. Spis treści wydaje się być za bardzo syntetyczny. Można było przedstawić wprowadzone zagadnienia bardziej analitycznie. Na przykład pkt 1 w rozdziale 1 zatytułowany „Wykonanie umowy in natura w ujęci historycznym” obejmuje: definicję zamówienia publicznego; specyfikę umów o zamówienie publiczne; wskazanie świadczenia charakterystycznego; cele zamówień publicznych; początki zamówień publicznych w prawie Hammurabiego; regulację problematyki w prawie rzymskim; „średniowieczne prawo umowne”; dorobek Glosatorów; okres monarchii absolutnych; polskie państwo patrymonialne; monarchię stanową I Rzeczypospolitej; prace nad prawem Stanisława Augusta. Przykładem braku funkcji komunikacyjnej podtytułu jest pkt 3. rozdziału I: „Wymóg realnego wykonania kontraktu w prawie konwencyjnym i prawie modelowym”. Doktorant opisuje w nim szeroko także rozporządzenie Rzym I.

14. Ocena tez badawczych Doktoranta

Doktorant postawił w treści swojej pracy trzy podstawowe tezy badawcze:

- Po pierwsze, w prawie zamówień publicznych, zasada realnego wykonania zobowiązań, jest „zorientowana” na zaspokojenie potrzeb zbiorowych.
- Po drugie, zasada realnego wykonania zobowiązań podlega w sferze zamówień publicznych zaostreniu.
- Po trzecie, obowiązek realnego wykonywania zamówienia podlega swoistej asekuracji przez szereg instytucji.

Cele badawcze należy uznać generalnie za prawidłowe (pomimo tego, że ich zakresy mogą się krzyżować; pomimo tego, że zamówienie publiczne jest w istocie rzeczy umową dwustronnie zobowiązującą, synalamgatyczną, a świadczenie spełniane przez zamawiającego ma zawsze postać pieniężną, dlatego realność wykonywania zobowiązania dotyczy jedynie części świadczenia).

15. Ocena merytoryczna - Rozdział I

W rozdziale I Doktorant wskazuje czym jest zamówienie publiczne. W ujęciu holistycznym można je przedstawić jako umowę zawieraną w interesie obywateli, w ramach której organ

administracji (szeroko rozumianej) w zamian za świadczenie pieniężne pochodzące ze środków publicznych zamawia w specjalnym trybie spełnienie świadczenia rzeczowego. Zamówienie publiczne ma zapobiec nieracjonalnemu dysponowaniu środkami publicznymi. Ustawię się w opozycji do opinii Doktoranta i literatury stawiając tezę, że świadczeniem charakterystycznym jest świadczenie pieniężne zamawiającego. Otóż za przyczyną dysponowania środkami publicznymi ustawodawca wprowadza szczególne uregulowanie trybu zawarcia umowy. Umowa ma charakter: odpłatny, dwustronnie zobowiązujący, wzajemny. Świadczenie zamawiającego jest zawsze pieniężne. Z kolei pierwotne świadczenie wykonawcy jest zawsze rzeczowe. Jest to umowa przysparzająca, kauzalna. Tryb zawarcia umowy jest sformalizowany i jest przesłanką ważności umowy. Uzasadnia jest stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego o wykonaniu i nienależytym wykonaniu zobowiązań z umów wzajemnych.

Doktorant trafnie zwraca uwagę na *forum externum* stosunku prawnego. Beneficjariuszem świadczenia wykonawcy nie jest zamawiający jako on sam. Zamówienia publiczne podejmowane są w interesie publicznym.

Fundamentem cywilistyki jest zasada *pacta sunt servanda*. Jest to zasada związania umową. To w zasadzie inna płaszczyzna niż ta, w której ocenia się czy zobowiązanie zostanie wykonane w rzeczywistości literalnie czy zostanie dostosowane do zmienionych warunków kontraktowych (a zatem zmodyfikowane) czy nie zostanie wykonane ale zostanie wypłacone odszkodowanie w pieniądzu.

Zasada realnego wykonania zobowiązań ma socjalistyczne pochodzenie. Dla gospodarki centralnie planowanej, w której głównymi operatorami były „jednostki gospodarki uspołecznionej” liczyło się „zrobienie roboty”, a nie przesunięcie pieniędzy tytułem odszkodowania pomiędzy j.g.u. które tkwiły w jednolitym funduszu własności państwowej.

Zawsze wydawało mi się, że zasada realnego wykonywania zobowiązań ma „złą prasę”. W warunkach hiperinflacji lat 90-tych XX wieku pośpiesznie odkurzono kodeks zobowiązań i przeflancowano do prawa cywilnego burżuazyjną klauzulę „*rebus sic stantibus*”. Było to jednoznacznie przeciwko realnemu wykonywaniu zobowiązań. Przy czym mlecznym bratem dla zasady realnego wykonywania zobowiązań (dla świadczeń *in natura*) była zasada nominalizmu (dla świadczeń w pieniądzu) zatem pojawiła się „duża” i „mała” klauzula waloryzacyjna. Prawo cywilne pozostawiono między skrajnościami: z jednej strony klauzula

realnego wykonania zobowiązania a z drugiej strony klauzula waloryzacyjna ale tylko na wypadek „nadzwyczajnej zmiany stosunków”. Tymczasem biznes potrzebuje także możliwości dostosowania warunków kontraktowych także do małej, średniej i dużej (ciągle jednak nienadzwyczajnej) zmiany stosunków. Stąd kariera umownych klauzul waloryzacyjnych i klauzul renegocjacyjnych. Klauzula realnego wykonania zobowiązania współodpowiada za zaściankowość polskiego prawa zobowiązań. Polskie prawo cywilne niespecjalnie chętnie jest wskazywane w handlu międzynarodowym w ramach *pactum de iure*. Na pewno nie zrobiło „efektu Delaware”.

Jednak Doktorant odnosi tę zasadę do zamówień publicznych. Dopuszczalność dowolnej zmiany umowy w zamówieniu publicznym mogłyby stać się polem do nadużyć.

Jednocześnie Doktorant decyduje się na przedstawienie rysu historycznego, przy czym nie tyle zasady realnego wykonywania zobowiązań co realnego wykonywania zamówienia publicznego. W mojej ocenie, we wskazanym układzie odniesienia, wywód ten niczego istotnego nie wnosi. Doktorant stawia tezę: „Początkowo w państwie polskim, w okresie monarchii patrymonialnej odpłatne zamówienia funkcjonowały marginalnie” (s. 31). Zestawianie systemu patrymonialnego (gdzie nie ma rozdziału pomiędzy finansami państwa a pieniędzmi władcy) z współcześnie rozumianym zamówieniem publicznym jest, w mojej opinii, błędem ahistoryzmu. Kaligula – jak podaje Swetoniusz, Żywoty Cezarów, tom II, rozdział 37- działał tak: „Rzucano groble w burzliwe i głębokie morze. Kuto najtwardsze skały. Podnoszono sztucznymi nasypami równiny do wysokości gór. Wyrównywano łańcuchy górskie, ścinając szczyty i zasypując przepaście. To wszystko nieprawdopodobnie szybko. Winny opóźnienia płacił głową. Jednym słowem – nie wdając się w szczegóły – zużył w ciągu niecałego roku olbrzymie bogactwa i cały sławny skarb Tyberiusza Cezara w sumie dwu miliardów siedmiuset milionów sestercjów”.

Praca nie dotyczy prawa państwowego czy historii ale zdania typu:

„Odzyskanie niepodległości nastąpiło poprzez zmianę formy państwa z Królestwa na Republikę z Józefem Piłsudskim jako naczelnikiem państwa” (s. 35); „warunki do odrodzenia rynkowych zamówień publicznych zaistniały dopiero po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej. Ustawa z 15.02.1933 o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego miała charakter ramowy” (s. 36) niepotrzebnie obniżają jej wartość.

Zapewne każdy cywilista przedstawiłby „po swojemu” zasady prawa zobowiązań. Takie prawo ma również Doktorant.

Doceniam zacytowanie przykładu z „końmi wybranymi” i „końmi fornalskimi” (przypis 159).

16. Ocena merytoryczna - Rozdział II

W rozdziale drugim Doktorant analizuje w jakim zakresie obowiązuje zasada realnego wykonania zamówienia publicznego. Zasada ta – w opinii Doktoranta - nie została sformułowana *expresis verbis* niemniej można ją odczytać z wielu szczegółowych norm prawnych. Niestety Autorowi – posługującemu się odwołaniem do zagadnień prawa cywilnego – nie udało się uniknąć pewnych powtórzeń.

Doktorant trafnie zauważa, że granicą wykonania zamówienia publicznego jest ogłoszenie upadłości. Rzeczywiście – w postępowaniu upadłościowym następuje co do zasady unifikacja roszczeń z uwagi na zasady konwersji z mocy prawa wierzytelności niepieniężnej w pieniężną. Co prawda ustawodawca przewidział możliwość wykonania umowy, *lege non distnigente* także w zamówieniu publicznym (w trybie art. 98 – 99 Prawa upadłościowego).

17. Ocena merytoryczna - Rozdział III

Rozdział III stanowi oryginalne rozważania Autora na gruncie prawa zamówień publicznych. Autor prezentuje konkretne instytucje prawne zamówień publicznych takie jak : analizę potrzeb i wymagań; ustawowe zasady opisu przedmiotu zamówienia; racjonalne kryteria oceny ofert; optymalne postanowienia umowne; ustanowienie zabezpieczenia należytego wykonania zamówienia; uiszczenie zaliczki. Waga tych instytucji dla kwestii realnego wykonania zamówienia jest różna,

18. Ocena merytoryczna - Rozdział IV

Doktorant zwraca uwagę na okoliczność znaczenia argumentów odwołujących się do aspektów podmiotowych. W ocenie Autora rozprawy znaczenie mają przepisy o wykluczeniu oferentów;

warunki jakich wymaga się od wykonawców; instytucja oceny wiarygodności; wzmocnienie potencjału realizacyjnego wykonawcy.

19. Ocena merytoryczna - Rozdział V

Tytuł kolejnego rozdziału to „Rozwiązania zaostrzające obowiązek realnego wykonania zamówienia. Doktorant wskazuje tu na przymus dochodzenia roszczeń; obowiązek współdziałania stron; nadzór nad realizacją zamówienia; rzetelny odbiór przedmioty zamówienia; ograniczenie możliwości rozwiązania kontraktu.

20. Ocena merytoryczna - Rozdział VI

Ostatni rozdział poświęcony jest zagadnieniu rozwiązań stymulujących realne wykonanie zamówienia. Zdaniem Doktoranta należy tu wymienić zaostrzenie odpowiedzialności za jakość przedmiotu zamówienia; politykę orzekania kar umownych; zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia

21. Ocena wniosków *de lege ferenda*

Doktorant nie postulował zmian *de lege ferenda*.

22. Staranność redakcyjna pracy

Jednym z kryteriów oceny pracy jest jej staranność redakcyjna. Autor stosuje jednolitą metodę co do przypisów. Błędy redakcyjne są rzadsze (s. 39 „umowy odpłat”) niż częstsze. Jakość edytorska pracy jest bardzo wysoka.

23. Konkluzje recenzji

- I. W mojej opinii rozprawa Doktoranta prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną; Doktorant zaprezentował umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Dysertacja stanowi zarazem oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

- II. W podsumowaniu wskazać należy, że ocena rozprawy doktorskiej jest pozytywna.
- III. Ewentualne uwagi krytyczne poczynione w niniejszej recenzji mają charakter jedynie polemiczny lub wynikają z subiektywnej oceny recenzującego (względnie dotyczą aspektów na marginesie głównego wyводу. Nie umniejszają one wartości naukowej rozprawy.
- IV. W konsekwencji uprzejmie wnoszę do Uniwersytetu Łódzkiego o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pana mgr Michała Drozdowicza i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

prof. dr hab. Rafał Adamus